

ստորագրութեամբ յիշեալ յօդուածին վերաբերեալ մի պատասխան տպուեց, իբրև քննադատութիւն պր. Ն. Փաղէեվի կարծիքներին:

Խմբագրութեան ստացած այս արտատպութիւնը նուիրուած է նոյն հարցին, Պր. Ս. Տ. քոլոր հիմնական կէտերում համակարծիք է Ն. Փաղէեվին. այս ինքն՝ XI-րդ հատորի 1 մասի յօդուածների մեկնութեան համար անհրաժեշտ է համարում ուշագրութեան առնել նաև «Հայաստանեայց եկեղեցու կանոնական իրաւունքի ընդհանուր ոգին և միաքը», իսկ ամուսնական դործերը համարում է «դուռ հոգևոր» ուրեմն և ենթակայ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի իրաւասութեանը: Պր. Ս. Տ. մեկնում է նաև Պոլոթենիայի մի քանի ուրիշ յօդուածներ (1143, 1132), փորձելով աստիճանել, որ Սինոդը ամուսնական հարցերում խորհրդատու ձայն ունի, իսկ Վաթիկանը՝ վճռողական:

Ուրեմն ամուսնական իրաւունքի այս խնդրի վերաբերմամբ Ռուսաստանում հրատարակուող մասնադիտական իրաւաբանական ամսաթերթերը միևնոյն կարծիքն են յայտնում:

Յ. Մ.

Ս Տ Ա Յ Ո Ւ Ա Ն Գ Ր Ք Ե Ր .

1. Բ. Խալաթեանց, Իրանի հերոսները հայ ժողովրդի մէջ առաջաբան (էջ 3—23), ք. Նիւթ (էջ 24—79): Հրատարակութիւն «Բանասէր»-ի, Պարիս 1901, 80 (գինն է 50 կ.):
2. Արսէն, Թող չմեղադրեն. Բաքիդ, 1902, 160, էջ 32 (գինն է 50 սանթիմ):

Մայր Աթոռի Տպարանից տպուած գրքեր.

3. Մարիա Կորեւի, Մի մանկան հոգու պատմութիւն, վէպիկ ո՛չ մանուկների համար. Ռուսերէնից թարգմանեց Տ. Վ. Վաղարշապատ, 1902, էջ 3—354 (գինն է 1 ռուբլի):
4. Մ. Արեղեան, Հայ ժողովրդական առասպելները Մ. Խորենացու Հայոց պատմութեան մէջ: Արատապած «Արարատ» ամսագրից, Վաղարշապատ 1901, էջ 3—602, 80 (գինն է 1 ռ. 50 կ.):
5. Հրաչեայ Յ. Աճառեան, Ուսումնասիրութիւններ հայկական բարբառախօսութեան, Գ. Քենութիւն Վարաբաղի բարբառին: Արատապած 1899 թ. «Արարատ»-էն, Վաղարշա-

- պատ 1901, էջ ա—գ, 1—198 (գինն է 3 ֆր.=1 ռուբ.):
Ստանալու համար դիմել հեղինակին, Էջմիածին:
6. Մ. Ե. Բարխուդարեանց, Մատչելի քարոզներ, Բ. տետրակ.
Վաղարշապատ 1901, էջ 3—100 (գինն է 30 կոպէկ):
7. Ս. Հայկունի, Բարակ Հահ և Անուշ Հահ, Մոկաց բար-
բառով ժողովրդական վէպ: Վաղարշապատ 1901 (գինն է
10 կոպ.):
8. Արսէն քահանայ Տէր-Յովակիմեան Բագրատունի, Հոգևոր
ընթերց քրիստոնեայ ընտանիքների համար: Հրատ. Մուշեղ
Տէր-Արսէնեան Բագրատունույ. Վաղարշապատ, 1901, 80
էջ Ե—Թ, 1—136 (գինն է 40 կոպ.):



Մ Ա Հ Ա Յ Ո Ւ Յ Ա Կ

† Օ Ֆ Ի Ի Ս Տ Կ Ա Ր Ի Է Ր

Յունուարի 14/27-ի: Պարիզում վախճանուեց Յովհաննէս Կար-
բէէր՝ Արևելեան Կենդանի Լեզուների բարձրագոյն վարժարանի
հայ լեզուի ուսուցչապետը՝ 64 տարեկան հասակում: Հանգու-
ցեալը բաւական մեծ համբաւ ստացաւ իբրեւ հայագէտ Մովսէս
Խորենացու մասին արած ուսումնասիրութիւններովը, որոնք
ծանօթ են և հայ ընթերցողներին: Խորենացու պատմութիւնը
անվաւերագիր համարող բանասէրներից ամենից ժողովրդականն
էր, այնպէս որ նրա անունով մինչև անգամ «Կարբէրեան» էին
կոչուում ընթացիկ գրականութեան մէջ—հարկաւ ոչ բոլորովին
ճշտօրէն—բոլոր՝ Խորենացու վաւերականութեան դէմ գրող-
ները: Կարբէրի առաջ բերած փաստերը ընդդէմ Խորենացու
մեծ մասամբ արդէն հերքուած են և եթէ Խ—ցու պատմու-
թեան գրութեան ժամանակը իջնելու է հինգերորդից եօթներորդ
դար՝ այդ անշուշտ ոչ Կարբէրի ապացոյցների հիման վրայ:
Կարբէրի անունը դեռ աւելի էլ ժողովրդական դարձաւ հայ
ընթերցող մեծ—հասարակութեան մէջ Մարաբասի ընադրի գիւ-
տի համբաւովը: Բայց Կարբէրի այդ նորագիւտ Մարաբասի մա-
սին գրելու խոստումը մնաց անկատար: Լուրերին նայելով Կա-
րբէրի տեղը կրօնէ իբրեւ ուսուցչապետ Արևել. Կենդ. Լեզուների